

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI TACİZ, CİNSEL TACİZ VE CİNSEL
SALDIRIYI ÖNLEMENE YÖNELİK POLİTİKA BELGESİ

AMAÇ

Kadir Has Üniversitesi (Üniversite), akademik özgürlük ve mükemmeliyet temelinde araştırma ve öğrenim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için gerekli üniversite ortamının sağlanmasını kendine başlıca hedef olarak koyar. Amaçlanan ortamın yaratılmasında ve taviz vermeksizin sürdürülmesinde, Üniversitenin tüm mensuplarının kişisel, entelektüel ve akademik gelişimini destekleyecek bir ilişkiler ağı ve demokratik bir birlikte yaşama kültürünün oluşturulması temel önemdedir.

Üniversite, bu hedefe ulaşılmasındaki engellerden birinin toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddet olduğunun farkındalığı içinde, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayanan taciz ile cinsel taciz ve cinsel saldırıya müsamaha edilmeyeceğini beyan ve bu tarz tutum ve davranışların görmezden gelinmeyeceğini taahhüt eder. Bu ayrımcılık ve şiddet biçimlerinden bütünüyle arındırılmış bir üniversite ortamının oluşturulmasında ve sürdürülmesinde üniversite mensupları gerekli özeni göstermekle yükümlüdür.

Toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetin en yaygın biçimleridir. Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddet de kaynağını, patriarkal toplumsal yapılar tarafından üretilen eşitsiz güç ilişkilerinde bulur. Bu ayrımcılık ve şiddet biçimlerinin önlenmesi ve bütünüyle ortadan kaldırılması konusunda etkin politika güdülmeyen ortamlarda, toplumsal eşitsizliklere eklenen yapısal hiyerarşik ilişkiler nedeniyle sorun bir yandan daha vahim boyutlara ulaşırken, diğer yandan görünmez kılınır ve hem kişiler hem de kurumsal ortam bundan zarar görür.

Üniversiteler, akademik ve idari çok katmanlı hiyerarşik yapıları nedeniyle bu görünmezliğin kolaylıkla sürdürülebildiği ortamlardır. Oysa üniversite varlık nedeni ve misyonu anlamında bu şiddet ve ayrımcılık biçimleriyle tüm olanakları kullanarak mücadele etmesi gereken kurumların başında gelir. Diğer yandan üniversite ortamında yaşanan toplumsal cinsiyete dayalı taciz ve saldırı, ruhsal ve bedensel sağlıklarını olumsuz yönde etkilemesinin yanı sıra, kişilerin gündelik çalışma, öğrenim ve akademik yaşamlarında da olumsuz yönde etkilere yol açabilir. Daha da önemlisi, bu ayrımcılık ve şiddet biçimleri, insan haklarını ihlal eder ve pozitif hukuk düzeni içinde de yaptırma bağlanmıştır. Bu çerçevede, Üniversite, bu ayrımcılık ve şiddet biçimlerinin çoğu durumda ceza hukuku bakımından suç vasfı da taşıdıklarını özellikle hatırlatır.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırını Önlemeye Yönelik Politika Belgesi (Belge), bu ayrımcılık ve şiddet biçimlerinden bütünüyle arındırılmış bir üniversite ortamının oluşturulmasına yönelik ilkeleri belirleyerek, önleme, destek ve güçlendirme, soruşturma ve yaptırım mekanizmalarını oluşturacak sürece hâkim olması gereken politikayı ortaya koymayı amaçlar. Bu çerçevede, Üniversite, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırıya maruz

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırını Önlemeye Yönelik Politika Belgesi(22.11.2017)

kalanların ya da tanık olanların kendilerini ifade edebilecekleri bir güven ortamı oluşturmayı taahhüt eder.

Ancak bu belgenin amacı, kişiler arasındaki rızaya dayalı ilişkileri önlemek, belirli bir ahlak anlayışını dayatmak, ifade özgürlüğünü sınırlamak, cinsel nitelikli her türlü kişisel gerilim ve rahatsızlıkları resmi süreçlere dahil etmek ve yaptırımlara maruz bırakmak değildir.

Bu Belge ile Kadir Has Üniversitesi, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırının hiçbir biçimde görmezden gelinmeyeceğini garanti eder ve bunlara maruz kaldığını veya tanık olduğunu düşünen kişileri başvuru konusunda gerekli adımları atmaya teşvik etmek, Üniversite mensuplarının farkındalığının artması ve bu tür olayların engellenmesi konusunda çaba göstermek ve bu tür iddialar ve başvurular söz konusu olduğunda çok yönlü destek ve güçlendirme mekanizması ile etkin soruşturma ve yaptırım süreci işletmek konusunda hazır ve kararlı olduğunu kamuoyuna duyurur.

Bu kararlılığın ifadesi olarak, Üniversite bünyesinde Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırığı Önleme Birimi (Birim) kurulmuştur. Belge, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırığı Önleme Birimi Yönergesi ile birlikte, Birimin faaliyetlerinde temel alınacak tanım ve ilkeleri de ortaya koyar.

TANIMLAR

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz

Açıkça cinsel nitelikli söz ya da davranış içermemekle birlikte, kişiye cinsiyeti, cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle yönelen ve eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirerek, kişide olumsuz etkilerde bulunan taciz biçimidir.

Bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdaki örnekler toplumsal cinsiyete dayalı taciz olarak değerlendirilir:

- Bir kişinin gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi, görünüşü veya özel hayatı (medeni durumu vb.) hakkında utandırıcı, aşağılayıcı ve/veya küçültücü yorumlarda bulunmak;
- Bir kişiye karşı, cinsel yönelimini veya cinsiyet kimliğini teşhir etme içerikli tehditlerde bulunmak;
- Bir kişinin ismini, cinsiyet kimliğini veya kendini ifade ettiği zamiri bilerek yanlış kullanmak ya da kişinin cinsiyet kimliği geçmişine sürekli atıflarda bulunmak;
- Bir kişiye gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi, görünüşü veya özel hayatı (medeni durumu vb.) nedeniyle ayrımcı muamelede bulunmak;
- Bir kişiyi gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi, görünüşü veya özel hayatı (medeni durumu vb.) nedeniyle dışlamak, toplum dışına itmek, yalnızlaştırmak.

Cinsel Taciz

Fiziksel temas olmaksızın gerçekleştirilen ve kişinin rızasına dayalı olmayan cinsel nitelikli söz, tavır ve diğer davranış biçimleridir. Olayın gerçekleştiği ortama ve bağlama göre, ısrarla tekrarlanan eylemler ya da tek bir eylem cinsel taciz olarak değerlendirilebilir. İlgili söz, tavır veya diğer davranışın süreklilik arz etmesi gerekmez. Ancak taciz eyleminin sürekliliği tacizin niteliğini ağırlaştırır.

Kişiler arasında rızaya dayalı olarak kurulan duygusal veya cinsel ilişkiler, cinsel taciz niteliğinde değerlendirilebilecek fiilleri meşru kılmaz. Bu tür ilişkiler içerisinde de kişinin rızası dışında gerçekleşen ve fiziksel temas içermeyen her türlü cinsel nitelikli söz, tavır ve diğer davranış biçimleri cinsel taciz kapsamındadır.

Bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdaki örnekler cinsel taciz olarak değerlendirilir:

- Laf atmak, cinsel içerikli şaka yapmak veya iltifatta bulunmak ya da argo sözcükler kullanmak;
- Flört etmek için olağanın ötesinde ısrarcı davranışlarda bulunmak;
- Pornografik materyal ile rahatsız etmek, bunları göndermek ya da göstermek;
- Kişinin görüntü, ses vb. kayıtlarını rızası olmadan kullanmakla veya bu kayıtları yaymakla kişiyi tehdit ederek yakınlaşmaya veya cinsel ilişkiye zorlamak;
- Kişinin cinsellik içeren davranışlarını rızası olmadan kaydetmek ve yaygınlaştırmak;
- Kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek;
- Tehdit, şantaj ya da hakaret ve benzeri fiillerle ortaya çıkan cinsel içerikli hareketlerde bulunmak;
- Fıili takip;
- İstenmeyen bakış ve mimiklerle rahatsız etmek;
- Telefon, e-posta veya benzeri iletişim araçları veya elektronik sosyal ağları kullanarak cinsel içerikli mesajlar veya talepler ileterek ya da bu tarz talepleri ima ederek rahatsız etmek;
- Cinsel ilişki ısrarında bulunmak.

Cinsel Saldırı

Bir kimsenin beden dokunulmazlığının, kişinin rızasına dayalı olmayan cinsel davranışlarla süreklilik arz etmek zorunda olmaksızın ihlal edilmesidir.

Kişiler arasında rızaya dayalı olarak kurulan duygusal veya cinsel ilişkiler, cinsel saldırı niteliğindeki fiilleri meşru kılmaz. Bu tür ilişkiler içerisinde de kişinin rızası dışında gerçekleşen cinsel davranışlarla beden dokunulmazlığının ihlal edilmesi cinsel saldırı kapsamında değerlendirilir.

Cinsel saldırı iki biçimde gerçekleşebilir:

- Nitelikli cinsel saldırıda, kişinin beden dokunulmazlığının ihlal edilmesi, yani tecavüz söz konusudur.
- Diğer şekilde, cinsel saldırı kişinin beden dokunulmazlığının nitelikli biçiminden farklı yollarla ihlali şeklinde gerçekleşir. Bu tür cinsel saldırı örnekleri arasında sarılmak, okşamak, dokunmak, makas almak, öpmek, elini tutmak, saçını okşamak sayılabilir.

Israrlı Takip

Fiili, sözlü, yazılı olarak ya da herhangi bir iletişim aracı kullanılarak, kişinin güvenliğinden endişe etmesine neden olacak şekilde kişide fiziki veya psikolojik açıdan korku ve/veya çaresizlik duygusu yaratan ve kişiyi baskı altında tutan her türlü cinsel tutum ve davranıştır. Israrlı takip, bir cinsel taciz biçimi olup, acil durum önlemlerinin devreye sokulmasını gerektirir.

Ödüllendirme Vaadi

Kişinin cinsel ya da duygusal amaçlı davranış veya teklifi kabulü durumunda ödül, terfi, not veya benzeri hak etmediği kazançlar elde etmesini içeren her türlü ayrıcalık vaadinde bulunulmasıdır. Kişiye, cinsel nitelikli davranış veya teklifi kabul etmesi halinde hak etmediği kazançlar sağlanacağını açık olarak veya ima yoluyla belirtmek ödüllendirme vaadidir. Ödüllendirme vaadi bir cinsel taciz biçimi olup, acil durum önlemlerinin devreye sokulmasını gerektirir.

Bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdaki örnekler ödüllendirme vaadi olarak değerlendirilir:

- Cinsel nitelikli davranış veya teklifin yapıldığı kişi öğrenci ise; notunu yükseltmeyi, akademik veya maddi destek sağlamayı, sınav sorularını paylaşmayı vaat etmek,
- Cinsel nitelikli davranış veya teklifin yapıldığı kişi çalışan ise; terfi veya maaş artışı sağlamayı, iş yükünü hafifletmeyi, çalışma süresini kısaltmayı vaat etmek.

Misilleme

Kişinin cinsel ya da duygusal amaçlı davranış veya teklifi reddetmesi ya da toplumsal cinsiyete dayalı tacize, cinsel tacize ya da cinsel saldırıya uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi veya gitmesi nedeniyle ya da kişinin tanık olduğu toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz veya saldırı olaylarıyla ilgili ihbar yoluna gitmek istemesi veya gitmesinden ötürü, örtülü veya açık şekilde iş ya da eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılmasıdır. Misilleme ve misilleme tehdidi, acil durum önlemlerinin devreye sokulmasını gerektirir.

Bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdaki örnekler misilleme olarak değerlendirilir:

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önleme Yönelik Politika Belgesi(22.11.2017)

- Misillemeye maruz kalan kişi öğrenci ise; notunu düşürmek, görmezden gelmek, sorularını engellemek veya yanıtı bırakmak, akademik içerikli görüşme taleplerini reddetmek, olumsuz etkilenmesine neden olabilecek söylentiler yaymak, akademik ve maddi desteklere (örneğin burs, referans mektubu vb.) erişimini zorlaştırmak veya engellemek,
- Misillemeye maruz kalan kişi çalışan ise; terfiini engellemek, görmezden gelmek, mesleki gelişimini engellemek, mesleki görüşme taleplerini reddetmek, olumsuz etkilenmesine neden olabilecek söylentiler yaymak, özlük haklarının (örneğin yıllık izin kullanımı, fazla mesai ücretleri vb.) kullanılmasında zorluk çıkartmak, iş tanımına girmeyen işleri yapmaya zorlamak.

Rıza

Yukarıdaki tanımlarda geçen rıza kavramı, kişinin ilgili söz, tutum veya davranışa etkin, iradî ve açık biçimde onay vermiş olması olarak anlaşılmalıdır. Özellikle olayın tarafları arasında ast-üst ilişkisi bulunması gibi iradeyi sakatlama riski içeren öğelerin öne çıktığı durumlarda, bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilen rızanın bulunup bulunmadığı konusu hassas biçimde ve toplumsal cinsiyet duyarlılığı içinde değerlendirilmelidir.

İLKELER

Ayrımcılık Yasağı

Bu Belgede ortaya koyulan politikalar kişilere, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, medeni veya ailevi durum, gebelik, ırk, renk, etnik köken, ulusal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, doğum, ikamet yeri, uyrukluk, din, mezhep, inanç, dil, şive, aksan, dış görünüş, sağlık durumu, engellilik, yaş, eğitim durumu, sınıf, mülkiyet, ekonomik durum, sosyal veya toplumsal köken, siyasi veya felsefi görüş, statü veya başka herhangi bir temelde ayırım gözetilmeksizin uygulanır.

Hızla Harekete Geçme İlkesi

Üniversite, bu Belge kapsamında yer aldığı kabul edilebilecek tutum ve davranışlara ilişkin başvuruları ciddiye alır ve bildirilen durumun niteliğini ve ağırlığını dikkate alan usullerle hızlı biçimde harekete geçer.

Bu Belge kapsamına giren tutum ve davranışların özellikle, aralarında bir kurumsal hiyerarşi olan ve/veya güç asimetrisi bulunan kişiler arasında meydana geldiği ve bu durumun ilgili tutum ve davranışlara maruz kalan kişinin öğrenim durumunu, akademik veya idari kariyerini, istihdam durumunu olumsuz şekilde etkilediğinin; ısrarlı takip ya da ödüllendirme vaadi şeklinde gerçekleştiğinin; misillemeye konu olduğunun; sıklığı ve ağırlığı nedeniyle kişinin çalışma ya da öğrenim ortamını ciddi şekilde bozduğunun; düşmanca, aşağılayıcı ve saldırgan bir ortam yarattığının tespit edilmesi halinde başvuru öncelikle değerlendirilir ve başvurucunun korunması amacıyla ilgili mevzuata uygun idari tedbirler ivedilikle alınır.

Onarıcı Adalet

Onarıcı adalet, bu Belge kapsamında yer alan tutum ve davranışlara maruz kalan kişinin ihtiyaçlarını tam olarak kavramaya yöneliktir ve bulunacak çözümlere kişiyi olabildiğince dâhil etmeyi, bu doğrultuda rıza göstermesi halinde kişinin çevresi ile bu tutum ve davranışları sergilediği iddia edilen kişi ve onun çevresini de sürecin parçası kılmayı hedefler. Ancak bu tür çözüm yolları, disiplin ve ceza soruşturması başta olmak üzere mevcut hukuki süreçlerin alternatifi ya da hukuki başvuru yollarının önkoşulu niteliğinde değildir. Kesinlikle arabuluculuk ya da uzlaştırma anlamına gelmez.

Gizlilik İlkesi

Üniversite, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddialarının ele alınmasında sürecin, tüm aşamalarında, başvuru ve hakkında başvuruda bulunulan kişinin insan onuru ve özel hayatın gizliliği hakkında kaynaklanan mahremiyetlerinin sağlanabilmesi için, gizlilik ilkesi uyarınca yönetilmesini sağlar.

Özen Gösterme İlkesi

Üniversite, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddialarının ele alınmasında tüm aşamalarda, bu tutum ve davranışlara maruz kalan kişinin yeniden mağdur edilmesine yol açabilecek ve tarafların insan onurunu zedeleyebilecek her türlü uygulamadan kaçınmak ve bu tarz sonuçlar doğurabilecek davranışların ortaya çıkmasını önlemek konusunda gerekli tüm dikkat ve özeni gösterir. Destek sürecinde görevli kişiler, mağduriyeti artıracak sorgulayıcı ve suçlayıcı söz, davranış, tavır ve imalardan kaçınırlar.

Beyanın Esas Alınması İlkesi

Toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı, çoğu zaman iki kişi arasında yaşanan, bireylerarası ilişkilerin mahrem ve karmaşık alanında muğlak kalabilen, bu nedenle değerlendirilmesi ve kanıtlanması kolay olmayan olgulardır. Bu duruma toplumsal olarak damgalanma korkusu, hukuki başvuru süreçlerinde karşılaşılan güçlükler, taraflar arasındaki kurumsal hiyerarşi gibi etkenler eklendiğinde, bu tarz tutum ve davranışlara maruz kalan kişilerin çoğu durumda sessiz kalmaları söz konusu olmaktadır.

Bu Belgenin öngördüğü mekanizmaların işletilmesi sırasında, maddi delillerin olmadığı durumlarda olayın doğasına, bağlamına ve kişilere dair bütünsel bir akıl yürütme ile olayın niteliğini kavrama ilkesine riayet edilecektir.

Toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı, maruz kalan kişide kafa karışıklığı, şok, anlamlandırılmama, kendini suçlama gibi tepkilere yol açabilir. Bu nedenle bunlardan birine maruz kaldığını düşünen kişinin, yaşadığı olayın niteliğinden emin olamasa da, bu durumu kendisine yol gösterecek bir birime ya da kişiye aktarması atacağı ilk adımdır ve bu konuda cesaretlendirilmesi ve desteklenmesi gerekir.

Bu çerçevede, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırı teşkil ettiği iddia edilen durumlarda başvuru beyanı esas alınır. Bu ilke, başvurunun kabul edilmesinde gerçekleştiği iddia edilen eylemin başvuru üzerinde bıraktığı etkinin yeterli sayılacağı ve değerlendirme sürecinde başvuru eylemin varlığını kanıtlanmasının beklenmeyeceği anlamına gelir.

Ancak idari ve adli soruşturma süreçlerinde delillerin yetersiz olması nedeniyle oluşacak şüphe sanık lehine yorumlandığından, kişiler, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırıya maruz kaldığında soruşturma süreçlerinde delil olarak kullanılacak her türlü materyalin hukuka uygun olmak koşuluyla toplanması ve saklanması konusunda bilgilendirilecektir.

Başvuru sonrası yürütülen süreçte iddia sahibinin kasıtlı olarak yanlış veya yanıltıcı beyanlarda bulunduğu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak biçimde tespit edilmesi halinde, kişi hakkında ilgili disiplin mevzuatı uyarınca işlem yapılacaktır. Bu Belge, Üniversitenin tüm bileşenlerini, bu Belgede öngörülen mekanizmalar üzerinden duygusal ve diğer kişisel hesaplaşmaların görülmemesi konusunda uyarır.

Gönüllülük İlkesi

Toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve cinsel saldırıya maruz kaldığını düşünen Üniversite mensupları, şikayet mekanizmalarına başvurmak konusunda teşvik edilir ve hakları ile destek mekanizmaları konusunda bilgilendirilirler. Bununla birlikte, başvuruda ve sürecin ilerlemesinde gönüllülük esastır; bu mekanizmalardan herhangi birine başvurmak isteyip istemediğine kişi kendisi karar verir. Ceza hukukundan kaynaklanan bildirim yükümlülükleri ve diğer yasal zorunluluklar dışında, başvuru haberdar edilmeksizin ve onayı alınmaksızın hiçbir işlem yürütülemez. Bu çerçevede, kendisiyle ilk temasta başvuru mutlaka, Üniversitenin bağlı olduğu bildirim yükümlülükleri ve yasal zorunluluklar konusunda bilgilendirilir.

Güven İlkesi

Üniversite, yukarıda sayılan ilkelere riayet ederek, tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde hareket eder; bu tarz tutum ve davranışlara maruz kalan ve tanık olan kişilerin korunması, yaşamakta veya tanık oldukları durum ve olayları güven içerisinde bildirebilmelerinin sağlanması için gerekli tüm mekanizmaları işletir; diğer yandan da mesnetsiz ithamlardan kaynaklanabilecek mağduriyetlerin önlenmesini amaçlar.